

TÜRÜK

*Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*
2017, Yıl:5, Sayı:9

Geliş Tarihi: 01.12.2016

Kabul Tarihi: 12.04.2017

Sayfa:347-356

ISSN: 2147-8872

MAKEDONYA TÜRKLERİ TARAFINDAN SÖYLENEN AŞK VE AYRILIK KONULU TÜRKÜLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Nuran Malta Muhaceri *

Yıldız Şare **

ÖZET

Türküler sözlü halk edebiyatında yüzyıllarca Makedonya Türklerinin dünyaya bakış acısını, kederini, üzüntü ve sevinçlerini yansıtmıştır. Türkülerin ömürlerinin uzun ve kalıcı olması için konu bakımından çok derin ve iz bırakacak manaya sahip olması gerekir. Ancak bu şekilde türkülerin nesilden nesile aktarılması ve akıllarda kalması mümkündür. Bu türküler sadece söyleyen şahıslar tarafından değil, tüm halk tarafından bilinmektedir. Makedonya Türk halk edebiyatı, tarihten birçok olayı, insanların acı olaylarını, çaresizliklerini, göçlerini, eğlencelerini, yiğitliklerini günümüze taşımış ve bu konuları türkülere de yansıtmıştır.

Makedonya'da söylenen türkülerde aşk ve ayrılık konusu ağır basmaktadır. Bu ayrılıklar herhangi bir sebepten dolayı ayrı düşmek olsa bile çoğunlukla aşkla alakalıdır. Türkülerde işlenen ayrılıklarda bazen sevgiliye, bazen anneye, bazen sılıya özlem duyguları ele alınmış ve ayrılık her yönde türkülerin konusu olmuştur.

Biz bu yazımızda Makedonya'da derlenen türkülerimizdeki aşk ve ayrılık konularını incelerken, ayrılığa neden olan gurbet, askerlik ve ağıtları da üç ayrı bölümde ele alacağız. Bu çalışma kapsamında Makedonya'da söylenen ve tespit edilmiş türküler ele alınmıştır. Bu kapsamda literatür

* Yrd.Doç.Dr. "Hasan Prishtina" Priştine Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi, nuranmalta@live.com

** Edebiyat Öğretmeni, İktisat Meslek Lisesi, Gostivar-Makedonya Priştina Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, sare17yildiz@hotmail.com

çalışması yapılmış, aşk ve ayrılık konulu türkülerin incelenen türküler içerisinde çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkü, Makedonya’da aşk Türküleri, Makedonya’da ayrılık Türküleri

ANALYZING THE FOLK SONGS ABOUT LOVE AND SEPARATIONS SANG BY THE TURKS FROM MACEDONIA

ABSTRACT

In the oral folk literature, the folk songs are reflecting the point of view to the world, sorrow, sadness and the joy of Turks from Macedonia during the centuries. For the purpose of long-lasting folk songs, they have to have a deep meaning and topics that will leave long lasting traces. Only in this way, it is possible that folk song being transferred to other generations. The folk songs are sang not only from the people performing them, but also from all people. Turkish folk literature in Macedonia transferred many events during the history to these days, the people’s events full of sorrow and their hopelessness, their migrations, braveries reflected to the folk songs. In the folk songs sang in Macedonia, the topics of love and separation are dominant. Mostly these separations have connections with love. The separations are treating with nostalgia to the darling, sometimes to the mother, to homeland and it is the topic of folk songs in every meaning. We, analyzing the topics of love and separation in folk songs compiled in Macedonia, we will treat the reasons of separations in three aspects, which are working abroad, military service and the requiems. In the frame of this study, there are treated folk songs sang and established in Macedonia. In this frame there is made a study and established that there are mostly folk songs treating the topics of love and separation.

Keywords: Folk songs, folk songs in Macedonia treating love, folk songs in Macedonia treating separation.

1. Giriş

Türkülerle ilgili çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Tanımlarda daha çok üretim aşamasında ferdi, sonraki süreçlerde toplumsal olması ön plana çıkarılmıştır. Türk kavramının anonim kavramı ile ilişkilendirildiği de görülmektedir. “Türküler bir fert tarafından ortaya konulan ve zamanla asıl söyleyeni unutulmuş şahsa veya topluma ait herhangi bir konuya aksettiren eserlerdir.” (Kaya, 2004: 190) Başka bir kitabında ise Doğan Kaya türkü hakkında şu tanımları yapmaktadır:

“Türküler doğumdan ölüme kadar insanı ilgilendiren ayrılık, aşk, düğün, deprem, kıtlık, sel vs. gibi felaketler, öldürme, eşkıyalık, savaş... Hemen hemen her konuda ortaya konulmuş manzum ve ezgiyle söylenen eserlerdir.” (Kaya,2002: 316) Bu tanımlardan yola çıkarak türkülerin hem anonimlik yani topluma mal olması hem de doğumdan ölüme kadar geçen süreçte bireyin ve toplumun her halini yansıttığı halk üretmeleri olduğu söylenebilir.

Türküler üzerine yapılan çalışmalarda iki yönden incelendikleri görülmektedir. Biçim ve konu/muhteva. Türkülerin biçim bakımından farklı türleri olduğu gibi, konuları bakımından da çok farklı türleri vardır. Konuların çeşitli olması farklı farklı sınıflandırılmasının yapılmasına neden olmuştur. Türk halk edebiyatçıları ve araştırmacıları türkülerini konu bakımından sınıflandırmayı deneseler de, bu denemeler kesinlik arz etmez ve türkülerin bütün türlerini kapsamış söylenemez. Çünkü türküler yüzyıllar öncesinde söylendikleri için hangi duygularla söylendiği kesin olarak bilinmemektedir. İnsanın yüreğini depreştiren, duygularını coşturan pek çok türkünün ardında mutlaka tarifsiz biracı, ıstırap ve gözyaşı vardır. Yüzyıllarca söylenmiş bazı ağıtlar vardır ki, günümüzde bile değeri gittikçe artar ve bir sanat eseri değerindedir. Mesela: Bazı ağıtların, ağıt olarak bilinmediği, ancak türkü olarak söylendiğinin en iyi örneği “*Hey Onbeşli Onbeşli*” türküsüdür.

Hey onbeşlik onbeşlik
Tokat yollari taşlık
Onbeşliler Gidiyor
Kızların Gözü Yaşlı

Aslan Yârim Kız Senin Adın Hediye
Ben Dolandım Sen De Dolan Gel Gediye
Fistan Aldım Endazesini On Yediye

...

Tokat-Hamdi Tüfekçi-Nida Tüfekçi (TRT-Repertuarı)

Yıllardır dilimizden düşmeyen *Hey Onbeşli Onbeşli* Tokat Türküsünü bizler hep düğünlerde göbek atarak bir oynan havası olarak biliriz. Ancak Rumi takvimine göre 1315 (1897) yılında doğmuş olan ve Çanakkale cephesine katılıp dönmeyen onbeşlilerin, hazin hikâyesini anlatan bir ağıt türküsüdür.

Türküler sözlü halk edebiyatında yüzyıllarca Makedonya Türklerinin dünyaya bakış acısını, kederini, üzüntü ve sevinçlerini yansıtmıştır. Türkülerin ömürlerinin uzun ve kalıcı olması için konu bakımından çok derin ve iz bırakacak manaya sahip olması gerekir. Ancak bu şekilde türkülerin nesilden nesile aktarılması ve akıllarda kalması mümkündür. Bu türküler sadece söyleyen şahıslar tarafından değil, tüm halk tarafından bilinmektedir. Makedonya Türk halk edebiyatı tarihten birçok olayı, insanların acı olaylarını, çaresizliklerini günümüze taşımış ve bu konuları türkülerde de yansıtmıştır.

2. Makedonya’da Aşk ve Ayrılık Türküleri

Makedonya’da söylenen türkülerde ayrılık konusu ağır basmaktadır. Bu ayrılıklar herhangi bir sebepten dolayı ayrı düşmek olsa bile aşkla alakalıdır. Çünkü ayrılıklarda bazen sevgiliye, bazen anneye, bazen sılaya özlem duyulur. Bu nedenle derlenen türkülerimizdeki aşk ve ayrılık konularını araştırırken, ayrılığa neden olan gurbet, askerlik ve ağıtları da üç ayrı bölümde inceleyeceğiz.

2.1. Aşk Türküleri

“Türkiye başta olmak üzere Türk dünyasında adı ne olursa olsun ”türkü” olarak derlenip yayımlanan metinler konu bakımından incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun aşk ve sevgi konusunun işlendiği görünecektir.” (Yakıcı,2007:211) Makedonya’da da söylenen türküler arasında en fazla örnek lirizmin hâkim olduğu aşk türkülerine aittir. “Daha ziyade

sevgiliye duyulan özlem, kıskançlık, ayrılık, kavuşma gibi konular işlenir. Samimi lirizmin açıkça kendisini hissettirdiği bu türkülerde, genellikle olgun bir sanat seviyesine ulaşılmış örnekler sergilenmiştir.”(Sarı, 2016: 14)Türkülerde toplumu ilgilendiren konuların işlenmesi, ezginin dokunaklı olması ve sanat seviyesinin yüksek olması, türkülerin ömrünü uzattığının göstergesidir. Eskiden, bugünkü gibi yayın araçları olmadığından türkülerin yayılması çok zor olmasına rağmen, ticaret kervanları, askerler, savaşlar, göçler türkülerin ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa taşınmasını sağlamıştır. Son yıllarda radyo, televizyon, internet gibi teknik araçlar yayılmayı hızlandırmasına rağmen bazı farklı konulu türküler kısa zaman içerisinde yayıldıkları gibi çok kısa zamanda unutulmaya mahkûm olmuşlardır. Ama aşk konulu türkülerde bu netice söz konusu değildir.

Aşk her dönem insanoğlunun doğal süreci içerisinde yaşadığı güçlü bir duygudur. Kimi âşıklar kavuşurken kimi âşıkların kavuşamadığı görülmektedir. Aşk acısı çekip de kavuşamayanların sığınağı her daim türküler olmuştur. Yârine söylemek istediği her söz türkünün doğal ezgisi içerisinde dilden dökülmüş, kimi zaman sitem, kimi zaman özlem, kim zaman kavuşamamanın acısı dile gelmiştir. Halk edebiyatında sevgiliye benzetilen saz ile çalıp söylenen türküler aracılığı ile âşık aşkı dile getirmiştir. Aşk türküleri zaman aşımı nedeniyle ve kişiden kişiye geçişi esnasında yeni duygularla beslenir, kendini yeniler ve yeni türküler olarak ortaya çıkar. Makedonya’da söylenen türkülerde bu gibi örneklere rastlıyoruz. Mesela:

Dere Boyu Kavaklar

Dere boyu Kavaklar
Açmış yeşil yapraklar
Ben yare doyamadım
Doysun kara topraklar

Dere boyu düz gider
Bir kınalı kız gider
Kız şaşırılmış yolunu
İşalla bize duner.

Dere boyu kurt izi
Ağzında siyah kuzi
Neler yapmadık neler
Aldadalım şu kızı
...(Hasan,2008:125)

Dere Boyu

Dere boyu portokal
Gitme yârim burda kal
Sen şu kadar güzelsin
Başkalara kim bakar

Dere boyu kestane
Topladım tane tane
Nasıl gönül vermeyeyim
Şu güzelim sultane.
...(Hasan,2008:126)

Aşk güzellikten ortaya çıkar. Bunun gibi birçok durumda platonik aş ortaya çıkmaktadır. Edebiyatımızda pek çok şairin aşkının bu şekilde platonik aşık olduğu söylenebilir.(Kaya, 2014:117) Şairlerin aşklarının pek çoğunun ilk görüşte platonik olarak başladığı söylenebilir. Şairin dilinden sevenler arasındaki duygusal ilişki, türkülerde yalın bir şekilde anlatılır. Sevgilinin dış güzelliği, hal ve tavırları çeşitli benzetmelerle yansıtılır. İlk görüşte sevgiyi, aşkı, tutkuyu ve bağlılığı anlatan türküler çok duygusal ve etkileyicidir. İlk görüşte aşka “**Ela Gözlerin Gördüğüm**” türküsünde rastlamaktayız.

Ela gözlerin gördüğüm akşam
Çay kenarında gezdim doya doya
Aşk dolu kalbini kalbim o akşam
İşledim aşk teliyle ipek oya.

Sularda titrerken sandallar
Gönlümde buluştum tatlı bir içlal
Rüzgarlar ruhumu okşarken o akşam
Akşamda kaynadı coştı bu celal. (Hasan, 2008:134)

Bu türküde ilk aşkın getirdiği heyecanı dile getiren aşğın, anlık ruh halini de yansıtmaktadır. Sevgilinin ela gözlerinin bir bakışla onu nasıl perişan ettiğini, ondan başka bir şey düşünmediğini anlatır. Sevenler, birbirlerini ceylana, bülbüle, ahuya benzetir, sevgilinin dış güzelliği, kaş, gözü, dişleri, dudağı, al yanağı, bakışı, saç, endamı, gülüşü, konuşması vb. bu şekilde tarif edilir.

Üsküp kızı kıvrak belli
Beyaz tenli narin elli
Al yanağı kara benli a aa
Gürdüm seni oldum deli
....
Kara kaşlı kara gözlü
Yüce endam parlak yüzlü
Şakrak gülüş oynak sözlü a aa
Üsküp kızı Üsküp kızı (Hasan,2008:240)

Genellikle aşk türkülerinde kızın güzelliği tasvir edilmiştir. Güzel kız denilince ela gözler, karakaşlar, kara gözler, ince bel, selvi boy vb. sembollerle dile getirilmiştir. Sembollerle yüklü olan iyi bir örneği **Üsküp Kızı** adlı türküde görebiliriz. Üsküp Kızı türküsünde sevgilisinin hem fiziksel hem de tinsel özelliklerini vererek, ona nasıl hayran kaldığını anlatmaktadır.

Makedonya’da söylenen türkülerde, sevgiliye duyulan özlem ve kavuşma arzusu görülmektedir. Aşkın büyüklüğü yaşanan ayrılık veya kavuşamama acısının büyüklüğü ile orantılıdır. Türküler aştan, ayrılıktan kaynaklı bütün duyguları en güzel şekilde işler. Kavuşmanın görüldüğü türküler de var arılığın derinleşip kavuşmanın imkânsızlaştığı türküler de. Kavuşamama konusunu işleyen türkülerde, kavuşamamaya sebep çoğunlukla kızın ailesi olarak görülmektedir. Sevgiliye kavuşamamanın getirdiği çaresizliği dile getiren türküler daha etkileyici olmuştur. Mesela: “**Olur Mu Olur Mu ve Ne Hoş İmiş Kalkandelen Ovası**” türkülerinde kavuşamamanın nedeni açıkça söylenmiştir.

Olur Mu Olur

Göz göze bakışalım gönülden tutuşalım

Babam evden gidince gel konuşalım
 Kara gözlüm olur mu sari saçlım olur mu
 Olur mu olur mu olur mu yar olur mu
 Evimiz karşı karşı ikimiz bir yaşı
 Kız benim gelinim ol zalim babana karşı (Hasan,2008:212)

...

Ne Hoş İmiş Kalkandelen Ovası

Ne hoş imiş Kalkandelen ovası
 Ah keskin kayalarda da şahin yuvası yuvası
 Vermez oldu o hainin anası babası
 Ah soğuk sular buz bulanır Şar dağı buz dağı

Çıkabilsem Şar dağının başına başına
 Ah alabilsem nazlı da yarı karşıma karşıma
 Yar söylesın aklım gelsın başıma başıma (Hasan,2008:207)

Aşk türküleri bazen karşılıklı olarak icra edilmektedir. Bu türküler aynı anda bir erkek ve bir kadın tarafından söylenir. Buna ” **Ben Bir köylü Kızıyım** ” türküsünü örnek verebiliriz:

Kız :

Ben bir köylü kızıyım
 Davar inek sağarım
 Çıktım yolun üstüne
 Çobanımı ararım

Erkek:

Burda mısın köylü kızı
 Ben de seni ararım
 Arayım da bulamasam
 Göz yaşı ile ağlarım (Hasan,2008:101)

....

2.2.Askerlik Türküleri

“Askere yolcu etme, sıladakilerin gözleri yolda asker beklemeleri, askerlerin teskereyi ipe çekmeleri, seferberlik türküleri, askere gidip gelmeyen yiğitler için söylenmiş türküler bu çerçevede ele alınabilir.” (Kaya,2004:210) Asker türküleri deyince hem askere gidenin ağzından, hem de geride kalıp bekleyenlerin dile getirdiği türküler akla gelmektedir. Bekleyen çoğu zaman gidenin karısı, nişanlısı, anası, babası, kardeşidir. Askerlik dolayısıyla yakılan ayrılık türkülerine hasret ve özlem duyguları yansımıştır. “Tanpınar, türkülerini büyülü bir aynaya benzetir. Tanpınar, türkülerdeki sesin, bir kartal gibi süzülüp yükseldikçe ruhumuzu beraberinde götürdüğünü ifade ederek Yemen ve benzeri türkülerin Anadolu’nun iç romanını yaptığını ifade eder.”(Tanpınar,1989:55) Osmanlı Devletinin son zamanlarında Türk halkı bir çok cephede savaşmış, cepheden cepheye koşturup durmuştur. Bu savaşlara katılan Türk gençlerinden mutlaka birileri şehit düşmüştür. Makedonya gençleri de bu savaşlara katılmış ve şehit düşmüşlerdir. Makedonya’da söylenen türkülerimizden “**Yemenimin Yeşil Olur Mazesi ve Sabah Yeli**” türkülerini örnek verebiliriz. Her iki türküde

de ayrılığın getirdiği ıstırapın, canını acıttığını dile getirir ve bu acının bir an önce bitmesini temenni eder.

Yemenimin Yeşil Olur Mazesi

Yemenimin yeşil olur mazesi
Yemenimin yeşil olur mazesi
Yemende'dir anaların yavrusu
Yemende'dir anaların yavrusu

Böyle imiş alınınımızın yazısı
Zalım Yemen açtın sineme yareler
Gelsin doktor bulsun derdime çareler
Yemenimi elim ile bağlasın

Ben yâ rimi uzaklara yolladım
Ben dostumi uzaklara yolladım
Arkasından zaruzaru ağladım
Zalım Yemen açtın sineme yareler

Gelsin doktor bulsun derdime çareler
Yemen'imın yolunda bir ulu diken
Yemen'imın yolunda bir ulu diken
Kör olsun bu dikenini yolda eken

Bize bu ayrılık ölümden beter
Zalım Yemen açtın sineme yareler
Gelsin doktor bulsun derdime çareler (Hasan,2008:265)

Sabah Yeli

Oh sabah yeli hep yellerin şahısın
Ben de bilmem sen kimlerin yarısın
Açma paşam kollarını üşürsün
Aman paşam çeker gönlüm sılaya vatana

Oh İzmir kışlasında (kuşlar ötüşür)
Ötme bülbül efkarım var tutuşur
İki hasret birbirine kavuşur
Aman paşam çeker gönlüm sılaya vatana (Hasan,2008:263)

2.3.Gurbet Türküleri

Gurbet türküleri en çok halkın sosyal hayatından izler taşımaktadır. Türkülerde işlenen konuların başında gurbet konusu gelir. Çünkü "Türk kültüründe mekân mevcudiyetin ve mensubiyetin sembolü olarak görülür. Mekân hâkim olunan yerdir. Bu yerden istemeden ve elde olmayan nedenlerden dolayı ayrılmak, göç etmek kabul edilemeyecek bir durumdur ve gönüllere elem salmaktadır.(Akman, 2010: 10) Ayrılığın ve göçün getirdiği hüznün, hasretliğin ve acının en kasvetli mısraları gurbet türkülerinde görünmektedir. Evinden, yöresinden, sevdiğinden ayrılan kişinin duygularının yansıtıldığı gurbet türkülerinde bazen erkeğin, çoğu zamanda kadının duygularının öne çıktığını görmekteyiz. Gurbet konusu

etrafında şekillenen türkülerde kimi zaman bir anne askerdeki oğluna, kimi zaman bir kadın gurbete çalışmaya giden kocasına ve ya sevdiğine, kimi zaman başka köye evlenen kıza vb. duyulan özlem ve hasreti dile getirilmiştir.

“Gurbet türküleri deyince hem gurbettekilerin ağzından, hem de geride kalıp bekleyenlerin ağzından söylenen türküler akla gelir.” (Borarav,1969:152)Gurbetteki kişi, çektiği olumsuzlukları alın yazısı olarak niteler. Genellikle gurbete düşmenin en büyük sebebi geçim sıkıntısından kaynaklanır. Makedonya’da söylenen türkülerden birinde ekonomik nedenlerle gurbete düşen kişi kaderi suçlamaktadır. Memleketinden uzakta yurdunu, taşını, toprağını, anasını, babasını, sevdiğini özler ve çaresizliğine üzülüp, helalleşir:

Hep agalar beyler validem
Meclis olmuşlar olmuşlar
Yedi kâse akçe verdiler
Yedi yıl gurbede gideyim validem dediler
Yedi kâse on dört yapam dediler

....

Hep agalar beyler validem
Gördün neden ben aylarım
Helalleştim ben görüşüm
Vatanımdan ayrı düştüm. (Hasan,2008:272)

Makedonya’da söylenen diğer bir gurbet türküsünde sevgiliden ayrı kalmanın acısını yansıtan duyguların yanı sıra, dayanılmayan bu hasreti ve özlemi dışa vuran sevgili, aşkının gurbete başka sevdalara yelken açmasından korkar ve başka bir sevdadan hayır gelmeyeceğini açıkça dile getirir:

Gurbet ele yolamışım ey aman aman
Kıvırcık saçlı yâri
Yırak yola yollamışım ey aman aman
Kınalı saçlı yâri

....

Ciniye kestim reçel aman aman
Bu günler gelir geçer
Pek güzele gönül verme a yârim
Ömrün yalan geçer. (Hasan,2008:371)

2.4.Ağıtlar

Ayrılıkların sebebi ne olursa olsun insan aç vermektedir. Görülmektedir ki “İnsanlar, başta ölüm olmak üzere çeşitli sebeplerle sevdiklerinden ayrılmak durumunda kalırlar. Kişilerin hastalanması, kızın gelin olması, delikanlının askere gitmesi, vatan toprağının kaybedilmesi, sevgilinin gidip de geri dönmemesi, sel baskını, zelzele, yangın, salgın hastalık gibi büyük felaketlerin meydana gelmesi, sevilen hayvanların kaybı ve ölümü üzerine söylenen ezgili şiirler ağıt türünden eserlerdir. Bütün bunlardan hareketle ağıt; İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı - cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, talihsizliklerini, düzenli - düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türküler olarak tarif edilmiştir.” (Elçin,1990: 1)

Ayrılıkların en acısı ve geri dönüşü olmayanı ölüm üzerine yaşananıdır. Ölüm üzerine yaşanan ayrılıkların yürekte bıraktığı yangın bir süre sonra sözlü halk edebiyatının önemli

ürünlerinden birisi olan “ağıt” türünü ortaya çıkarmıştır. Bortav’ın tespitine göre “Ağıt, bir ölüm üzerine belli bir geleneğe uyularak yapılan törenlerde yakılmış ve söylenmiş, bir de böyle bir törende yakıldığı halde sonra da anılarda yaşayan türkü olarak iki anlama gelir.” (Boratav, 1982b: 471). Türklerin çok eski dönemlerinden kalan ağıt söyleme geleneği bütün Türk boy ve topluluklarında olduğu gibi Makedonya Türklerinde de yaşamaktadır.

Makedonya’da söylenen türkülerde, Makedonya halkının duyduğu üzüntü, keder ve sıkıntıları en iyi şekilde yansıtan ağıtlardır. Çünkü yaşanan olaylar tüm gerçekliğiyle ağıtlarda gözler önüne serilmektedir. Söylenen bu türkülerin sadece savaşta ölenlerin ardından yakılmamış, aynı zamanda, kişilerin hastalanması, genç yaşta ölenler, kız kaçırma, kızın gelin gitmesi, delikanlının askere gitmesi ve daha nice acıklı olaylar dile getirilmiştir. Kına ve asker ağıt türkülerini örnek vermememizin sebebi ayrı konu başlığı altında incelememizdir. ‘*Celal’in Türki*’ adlı türküde türkücü, genç yaşta öldürülen delikanlı için söylemiştir. Celal Aga’nın tam da düğünün başlayacağı bir sırada öldürülmesi, sevenlerini üzüntüye boğmuş ve bir ağıt olarak nişanlısı tarafından dile getirilmiştir:

Bu tomofil Celo Aga benzinsiz gitmez
Şehit oldi Celo Aga toprak çürütmez

Rafta Koydum hanım anne gümüş kaşığını
Makinede vurdiler Celo aşığımi

...

Celal Aga’n çevreleri çivide asılı
Güvegilik rubalari terzide biçili

Celo Aga’nın odalari dalli çiçekli
Güvegilik rubalari terzide kaldı (Hasan,2008:334)

‘*Ceviz İdim Ayırdiler Dalımdan*’ türküsü de ayrılık yüzünden hasta düşen bir gencin kendi ağzından dile getirilmiştir.

Ceviz idim ayrıniler dalımdan
Koşun dostlar ayrırdiler yarımından (Hafız,1989:105)
Bek korkarım ayrılmaktan ölümden

***Söyle be doktor ölecek miyim
Ölmezden evel yarımı görececek miyim***

Mezarımı yol başında koysunlar
Etrafına lâ le sümbül eksınlar
Talihimi başucumda yassınlar
Gelen geçen bir genç ölmüş desınlar
(Nakarat)

3. Sonuç

Türküler milletlerin duygu ve düşüncelerini en iyi yansıtan halk edebiyatı ürünleridir. Balkanlarda bilinen Türk varlığının milattan önceki yüzyıllara gidiyor olması Balkanlarda tespit edilen Türkülerin de tarihi süreçleri hakkında ipuçları vermektedir. Makedonya Türk halk edebiyatında halk türkülerinin yeri çok önemlidir.

Çalışma konumuz içerisinde yer alan aşk ve ayrılık türküleri çok eski zamanlardan günümüze süzülerek gelmiş halk ürünleridir. Makedonya’da günümüzde de söylenen türküler içerisinde bir bölümünü teşkil eden aşk ve ayrılık türküleri tespit edilen diğer konulu türkülerden daha fazla sayıdadır. Makedonya’da aşk ve haklı olarak buna bağlı olan ayrılık türkülerine pek çok örnek bulmak mümkündür. Makedonya Türk halk edebiyatındaki türkülerimiz hem derlenmeyi hem de üzerinde akademik çalışma yapacakları beklemektedir.

Tespit ettiğimiz 91 aşk ve ayrılık konulu türkü içerisinde seçtiğimiz 8 türküyü çalışmamızda ele aldık. Makedonya’da çeşitli konularda söylenmiş ve kayıtlara geçmiş türkü sayısı ve konulara göre dağılımı aşağıdaki şekildedir.

Aşk	Gurbet	Düğün	Yiğitlik	Eşkiya	Yergi	Ağıt	Meslek	Askerlik
57	7	26	5	3	3	14	2	3
Toplam : 120								

Tarihi derin köklere dayanan Makedonya Türklerince söylenen türkülerin Makedonya Çağdaş Türk edebiyatında pek çok şaire ilham kaynağı olduğu da görülmektedir. Bu da ayrı bir çalışmanın konusu olabilecek kapsamlılığa sahiptir. Makedonya’da söylenen türküler üzerine henüz tam manasıyla çok yönlü ve kapsamlı bir araştırma ve inceleme faaliyeti yapılmamıştır.

KAYNAKÇA

- AKMAN, Mehmet “Erzincan Türkülerinde Göç Kavramı”, Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu, 28-29-30 Mayıs 2010, Balıkesir, s.10.
- BORATAV, Pertev Naili. (1982b). Folklor ve Edebiyat 2. İstanbul: Adam Yayınları.
- HASAN, Hamdi (2008), *Makedonya Türklerince Söylenen Türküler*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara
- KAYA, Doğan (2014) *Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları
- KAYA, Doğan (2007), *Anonim Halk Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara
- KAYA, Doğan (2002) *Halkbilimi Araştırmaları*, Kitabevi, İstanbul
- BORATAV, Pertev Naili(1969), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul
- SARI, Eren (2016), *Türkülerin Doğuşu*, Net Medya Yayıncılık, Antalya
- ELÇİN, Şükrü (1990), *Türkiye Türkçesinde Ağıtlar*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara
- HAFIZ, Nimetullah (1989), *Makedonya Türk Halk Edebiyatı Metinleri*, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul
- TAMPINAR, Ahmet Hamdi (1989) *Beş Şehir*, İstanbul: Dergah Yayınları
- YAKICI, Ali (2007), *Halk Şiirinde Türkü*, Ankara: Akçağ Yayınları
- Türkü Sitesi, http://www.turkuler.com/sozler/turku_hey_on_besli.html ,17.03.2017, 12:40
- Kitaplar: [http:// www.noktaevokitap.net](http://www.noktaevokitap.net)